Οδηγίες της ΔΟΔ για τους δημοσιογράφους που καλύπτουν τις ένοπλες συγκρούσεις στην Ουκρανία

Δ Ε Λ Τ Ι Ο Τ Υ Π Ο Υ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΣΗΕΑ, σεβόμενο το δύσκολο έργο των πολεμικών ανταποκριτών στην Ουκρανία, οι οποίοι διεξάγουν το ρεπορτάζ τους υπό τις πλέον αντίξοες συνθήκες, καθώς και των συναδέλφων στις αίθουσες σύνταξης, οι οποίοι καλούνται να συντονίσουν το δύσκολο έργο της μετάδοσης των ειδήσεων με ψυχραιμία και αντικειμενικότητα, αναδημοσιεύει τις συμβουλές ασφαλείας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Δημοσιογράφων (ΔΟΔ) προς τους συναδέλφους που καλύπτουν το ρεπορτάζ από την εμπόλεμη ζώνη.

«ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΗΣ ΔΟΔ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥΣ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΤΙΣ ΕΝΟΠΛΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Η Διεθνής και η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Δημοσιογράφων εξέφρασαν τη βαθιά τους ανησυχία για την ασφάλεια των δημοσιογράφων που καλύπτουν τον πόλεμο στην Ουκρανία, έπειτα από τις επιθέσεις από αέρος της ρωσικής αεροπορίας σε πόλεις της Ουκρανίας, βομβαρδισμούς στα ανατολικά και αναφορές για κινήσεις των στρατευμάτων σε άλλα μέρη κοντά στα βόρεια σύνορα της χώρας.

Οι δυο Ομοσπονδίες εργάζονται στενά με τις Ενώσεις – μέλη στην Ουκρανία, το Συνδικάτο Ανεξάρτητων ΜΜΕ Ουκρανίας (IMTUU) και την Ένωση Δημοσιογράφων Ουκρανίας (NUJU), προκειμένου να παράσχουν συμβουλές ασφαλείας για τους δημοσιογράφους που θα καλύπτουν τις εχθροπραξίες από την πρώτη γραμμή, ενώ

ταξιδεύουν από και προς τις εμπόλεμες ζώνες αλλά και τις αίθουσες σύνταξης.

Η σύρραξη που έχει ξεσπάσει στην Ουκρανία αποτελεί συμβατικό πόλεμο και η αξιολόγηση των στρατηγικών κινήσεων και τακτικών είναι υψίστης σημασίας. Χρειάζεται η εφαρμογή ενός σχεδίου συλλογής των πληροφοριών και η αποτελεσματική στρατηγική μετριασμού καθώς και μηχανισμοί άμεσης ανταπόκρισης είναι το κλειδί ασφαλούς πρακτικής σε τέτοιο περιβάλλον.

Για τον σκοπό αυτό, η ΔΟΔ δημοσιεύει αυτές τις οδηγίες ασφαλείας για τα ΜΜΕ, επιπλέον άλλων παρόμοιων πρωτοβουλιών της Ένωσης Δημοσιογράφων Ουκρανίας (NUJU). Θεσπίζει ανοιχτή γραμμή τηλεφωνικής επικοινωνίας και ορίζει επιτροπή στήριξης των δημοσιογράφων.

1. ***Πρωτόκολλα ασφαλείας για την επικοινωνία:*** *Οι αίθουσες σύνταξης πρέπει να υιοθετήσουν ξεκάθαρα πρωτόκολλα για να επικοινωνούν με το προσωπικό που ανέλαβε την κάλυψη των εχθροπραξιών μέσα ή κοντά στις εμπόλεμες ζώνες. Τα πρωτόκολλα αυτά περιλαμβάνουν τη χρήση συσκευών κρυπτογράφησης για την επικοινωνία, καθορισμένες επαφές, καθορισμένους χρόνους και τόπους συνάντησης αυτών των επαφών, ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος εύκολης ταυτοποίησης και εντοπισμού από κακόβουλους. Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι επαφές που χρησιμοποιούν δορυφορικά συστήματα κατά τη διάρκεια αερομαχιών, λόγω του κινδύνου εντοπισμού. Μπορεί, επίσης, να βρεθούν υπό παρακολούθηση και να στοχοποιηθούν λόγω ηλεκτρονικής παρείσφρησης (χακαρίσματος) στις τηλεφωνικές τους γραμμές για να ακούσουν τις συνομιλίες με τις επαφές τους, ή με μπλοκάρισμα στις συσκευές επικοινωνίας τους.*
2. ***Ασφαλές ρεπορτάζ από το πεδίο μάχης:*** *οι δημοσιογράφοι δεν πρέπει να βρίσκονται κοντά σε πολεμικούς ή στρατηγικούς στόχους, όπως θέσεις άμυνας, σιδηροδρομικές γραμμές και αποθήκες καυσίμων, καθώς είναι πιθανή η χρήση πυραυλικών και πυροβολικών συστημάτων και βαρέων κονιαμάτων, που αποτελούν σοβαρή απειλή.*

Οι ζωντανές μεταδόσεις πλησίον της εμπόλεμης ζώνης καλό είναι να αποφεύγονται, καθώς εκθέτουν τους δημοσιογράφους σε ταυτοποίηση και επιθέσεις εκούσιες και μη, καθώς μπορεί να θεωρηθούν ως θεμιτοί στρατιωτικοί στόχοι. Αντ' αυτού, οι δημοσιογράφοι πρέπει να παροτρύνονται να αποστέλλουν υλικό (πλάνα, συνεντεύξεις κλπ) όσο το δυνατόν γρηγορότερα στις αίθουσες σύνταξης, διότι με αυτόν τον τρόπο, μπορούν να διαγράφουν οριστικά υλικό που μπορεί να προσελκύσει την προσοχή για λάθος λόγους.

3. ***Ταξιδιωτικές οδηγίες ασφαλείας:*** *Είναι υψίστης σημασίας ο τρόπος και ο χρόνος της μετάβασης σε μία εμπόλεμη ζώνη. Κανένας δημοσιογράφος δεν πρέπει να ταξιδεύει μόνος. Συνιστάται να αποφεύγεται η μετακίνηση είτε τη νύχτα, είτε με κακές καιρικές συνθήκες ή και κατά τη διάρκεια επίγειου ή εναέριου βομβαρδισμού. Όποτε είναι δυνατόν, οι δημοσιογράφοι θα πρέπει να μετακινούνται ομαδικά και προτιμότερο είναι οι εγχώριοι δημοσιογράφοι να ταξιδεύουν μαζί με ξένους ανταποκριτές, καθώς αυτό ίσως τους προσφέρει κάποια προστασία στα χέρια του εχθρού. Σε κομβόι εν κινήσει, καλό είναι να διατηρούνται μεγάλες αποστάσεις σε απομακρυσμένες περιοχές και πιο κοντινές σε αστικές περιοχές. Ωστόσο, οι δημοσιογράφοι δεν πρέπει να ταξιδεύουν με οχήματα σε κομβόι, εάν το κομβόι θεωρείται στόχος, ιδιαίτερα αν πρόκειται για στρατιωτική πομπή ή πομπή ανεφοδιασμού.*
4. ***Διαχείριση ομαδικής πίεσης***

Απαιτείται προσοχή: *Σε περίπτωση κάλυψης μιας ένοπλης σύγκρουσης, μπορεί να ασκείται πίεση ώστε να βρίσκονται οι δημοσιογράφοι όσο το δυνατόν εγγύτερα στο πεδίο δράσης και να εφορμούν από το ένα μέτωπο στο επόμενο, στο πλαίσιο του ανταγωνισμού για τη μετάδοση της έκτακτης είδησης. Η εγγύτητα δεν είναι πάντα ο καλύτερος δρόμος. Είναι προτιμότερο να καταλαμβάνουν ένα υψηλότερο, πιο απομακρυσμένο σημείο. Άλλωστε, πολύ κοντινά και αποκρουστικά σε περιεχόμενο πλάνα σπανίως μεταδίδονται.*

Με αυτόν τον τρόπο, υφίσταται αυξημένος κίνδυνος να χαθούν κάποιες λεπτομέρειες και οι δημοσιογράφοι να καταλήξουν σε λάθος μέρος. Οι δημοσιογράφοι καλό θα ήταν να αντισταθούν στην παρόρμηση να κερδίσουν στα σημεία έναντι άλλων σε μία επικίνδυνη κατάσταση. Προστατεύονται καλύτερα όταν υπάρχει συνεχής επικοινωνία, όταν βρίσκονται όλοι μαζί σε κοντινή απόσταση και προσέχουν ο ένας τον άλλον. Αυτό μπορεί να μοιάζει με «αργή» δημοσιογραφία, εν καιρώ πολέμου, ωστόσο, μάλλον είναι η πλέον «ασφαλής» δημοσιογραφία σε τέτοιες συνθήκες.

5. ***Παροχή συνολικής υποστήριξης και επικοινωνίας με Στρατιωτικά Επιτελεία, Κυβερνητικές Υπηρεσίες και Πρεσβείες***

Επίλυση προβλημάτων: *Αυτός ο ρόλος σαφώς αναλογεί στις Ενώσεις-μέλη της ΔΟΔ στην Ουκρανία και /ή στη Ρωσία. Διότι, παρά τον όποιο σχεδιασμό, μπορεί να συμβεί να παγιδευτούν δημοσιογράφοι σε κάποια στρατιωτική θέση ή να καταλήξουν μεταξύ διασταυρούμενων πυρών. Σε τέτοιες περιπτώσεις, εάν υπάρχει η δυνατότητα επικοινωνίας, η ένωση θα έρθει σε επαφή με τα στρατιωτικά επιτελεία και τα αντίστοιχα υπουργεία καθώς και με τις πρεσβείες, διασφαλίζοντας την απεμπλοκή τους από εκεί.*

Πολλοί δημοσιογράφοι ταξιδεύουν χωρίς να γνωρίζουν την περιοχή ή την εφαρμογή της εγχώριας ή της διεθνούς νομοθεσίας και χωρίς να γνωρίζουν τα δικαιώματά τους ως ανεξάρτητοι και ουδέτεροι παρατηρητές. Είναι αναγκαίο να ενημερωθούν οι δημοσιογράφοι για τα σχετικά πρωτόκολλα της Συνθήκης της Γενεύης και των ανθρωπιστικών νόμων, που καθορίζουν τα δικαιώματα των άμαχων, τις πολιτικές και νόμιμες συνθήκες στην περιοχή, και θα πρέπει να είναι ενήμεροι για τον ρόλο της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού (ICRC), των υπηρεσιών των Ηνωμένων Εθνών και των τοπικών πολιτικών φορέων πριν φύγουν από την πατρίδα τους.

Δημιουργία μια βάσης δεδομένων επαφών: *Για την παροχή αυτής*

της υπηρεσίας, οι Ενώσεις – μέλη της ΔΟΔ στην Ουκρανία δημιούργησαν μια βάση δεδομένων με στοιχεία επαφών εγχώριων και ξένων δημοσιογράφων που αναζητούν την βοήθειά τους, η οποία περιλαμβάνει αντίγραφα των διαβατηρίων τους, τα ονόματα των ΜΜΕ στα οποία ανήκουν, τους αριθμούς ασφάλισής τους και τα τηλέφωνα που χρησιμοποιούν στην Ουκρανία (καθώς και τους λογαριασμούς τους σε εφαρμογές, όπως What's App, Signal, Sat κλπ). Είναι αναγκαίο, επίσης, να έχουν τα στοιχεία των πρεσβειών σε Κίεβο και Μόσχα, καθώς και στοιχεία των εκπροσώπων του Ερυθρού Σταυρού (ICRC) στις δύο χώρες. Εάν είναι εφικτό, προτείνεται η δημιουργία μιας σελίδας μέσα στις ιστοσελίδες των Ενώσεων-μελών, με εύκολη πρόσβαση από την αρχική σελίδα, όπου θα είναι διαθέσιμα τηλέφωνα έκτακτης ανάγκης και άλλα σημαντικά τηλέφωνα, όπως ανοιχτές γραμμές επικοινωνίας της περιοχής, καθώς και οι γραμμές του Ερυθρού Σταυρού, στη διάθεση των δημοσιογράφων που χρειάζονται βοήθεια».

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ